

Brüssel, 29. november 2021
(OR. en)

14212/21

LIMITE

COPEN 409
JAI 1280
CYBER 305
JAIEX 127
ENFOPOL 461
TELECOM 427
DATAPROTECT 265
EJUSTICE 101
MI 875
CODEC 1520

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Määrus, mis käsitleb Euroopa andmeesitamismäärust ja Euroopa andmesäilitamismäärust elektrooniliste tõendite hankimiseks – Eduaruanne

Delegatsioonidele edastatakse lisas eduaruanne läbirääkimiste kohta, mida on peetud määruse ettepaneku üle, mis käsitleb Euroopa andmeesitamismäärust ja Euroopa andmesäilitamismäärust elektrooniliste tõendite hankimiseks.

Sissejuhatus

Eesistujariik Sloveenia on eesistujariik Portugali saavutustele tuginedes teinud alates oma eesistumisperioodi algusest tõsiseid jõupingutusi, et teha kõnealuse ettepaneku osas edusamme. Arvestades küberruumi kasvavat tähtsust, on kõigile sidusrühmadele, sealhulgas õiguskaitseasutustele, õigusasutustele, teenuseosutajatele ja isikutele, keda selline edastamine mõjutab, väga oluline, et kehtestatakse tõhus ja usaldusväärne mehhanism ning selle raames selged struktuurid ja kaitsemeetmed elektrooniliste tõendite saamiseks. See on ülioluline ka tõhusaks koostööks liidu kolmandatest riikidest partneritega.

Sellega seoses toimus 9. juulil kõnealuse ettepaneku teemal neljas poliitiline kolmepoolne kohtumine. Seadusandjad võtsid tehtud edusammud teadmiseks ja arutasid mõningaid peamisi lahendamata küsimusi, jõudmata kokkuleppele. Nad otsustasid keskenduda mõttevahetuses määruse eelnõus sätestatud teavitamiskorrale, kuna sellel on keskne roll nii õigusakti tõhususe kui ka põhiõiguste kaitse tagamisel. Ühtlasi leppisid seadusandjad kokku, et kompromiss asjakohase teavitamiskorra osas on võimalik saavutada üksnes osana laiemast paketist, mis hõlmab muid teavitamiskorraga seotud olulisi küsimusi, nagu normid andmeesitamismääruse täitmisest keeldumise põhjuste kohaldamise ja nende tagajärgede kohta, samuti normid, mis käsitlevad kasutajateavet ja õiguskaitsevahendeid, mis on kättesaadavad isikule, kelle andmeid andmeesitamismääruse abil taotletakse.

Euroopa Parlamendiga peetavate läbirääkimiste raamistik

Võttes arvesse üksmeelt, et on vaja saavutada teavitamiskorda käsitlev kompromisspakett, ja asjaolu, et seadusandjatel on olnud asjaomastes küsimustes väga lahknevaid seisukohti, on eesistujariik kogu oma ametiaja jooksul keskendunud tehnilistele aruteludele parlamendi läbirääkimisrühmaga, tuginedes liikmesriikidelt saadud sisendile. Kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühma (COPEN) on olukorrast ja parlamendiga arutatud küsimustest korrapäraselt teavitatud. COPENis toimunud arutelud on võimaldanud jõuda nõukogu konsensusele läbirääkimisvõimaluste ja nn punaste joonte suhtes teavitamiskorda käsitlevas laiemas paketis. Eesistujariigi pidevad jõupingutused on seega nõukogu läbirääkimispositsiooni märkimisväärselt tugevdanud.

Arutelud parlamendiga on toimunud väga meeldivas vastastikuse austuse ja usalduse õhkkonnas ning need on võimaldanud läbirääkimisrühmadel teha märkimisväärsed edusamme üksteise seisukohtade mõistmisel ja võimaliku kompromisspaketi kondikava kindlaksmääramisel. Kavandatava kompromisspaketi põhiaspektides ei ole aga kokkuleppele jõutud.

Sisu

Läbirääkimiste peamine probleem on seotud vajadusega leida tasakaal ühelt poolt tõhusa kriminaalasjades elektrooniliste tõendite kogumise mehhanismi tagamise ning teiselt poolt nende isikute põhiõiguste kaitsmise vahel, kelle andmeid taotletakse, võttes täielikult arvesse vastastikuse usalduse põhimõtet. Mõlemad seadusandjad on selle vajadusega põhimõtteliselt nõus. Sellise tasakaalu otsimisel on olnud keskse tähtsusega arutelu eri andmekategooriate puhul kohaldatava asjakohase teavitamiskorra ja sellega tihedalt seotud keeldumise põhjuste küsimuse üle.

Peamine lahknevus seadusandjate vahel seoses teavitamiskohustustega on seotud nende riikide vastavate rollidega, kes osalevad andmesäilitamismääruse või andmeesitamismääruse menetluses. Nõukogu tugineb oma seisukohas vastastikuse usalduse põhimõttele ja küberruumis kohaldatavatele normidele ning leiab, et peamine kohustus tagada nõuetekohane menetlus ja kaitsta nende isikute põhiõigusi, kelle andmeid määrusega taotleti, peaks lasuma taotleval riigil. Üldine lähenemisviis sisaldab sellekohaseid üksikasjalikke eeskirju. Parlament aga soovib anda täitjariigile või täidesaatvale riigile ulatuslikud volitused kontrollida kõiki määrusi, mis on suunatud teenuseosutajale, kes asub ise või kelle esindaja asub tema territooriumil.

Suurema osa liikmesriikide jaoks on selline süsteem vastuvõetamatu. Esiteks tekitaks üldine teavitamiskohustus täitjariigile või täidesaatvale riigile ületamatu halduskoormuse, kuna praktikas peaks see riik tõenäoliselt hindama iga määrust, mis on adresseeritud tema territooriumil asuvale teenuseosutajale või tema esindajale. Teiseks ei võta selline süsteem arvesse digitaalse kommunikatsiooni ja küberruumi omadusi, mis on traditsioonilisi vastastikuse õigusabi vahendeid ümbritsevast keskkonnast väga erinevad. Kolmandaks võivad parlamendi poolt ette pandud normid tähendada, et määrus oleks mõnel juhul vähem tõhus kui olemasolevad vahendid ja meetmed, näiteks praegu kehtivad kolmandate riikide teenuseosutajatega tehtava vabatahtliku koostöö süsteemid. Sellisel juhul oleks määruse lisaväärtus äärmiselt piiratud.

Nõukogu on siiski nõustunud parlamendi taotlustega ja pakkunud, et on valmis tegema teatavaid järeleandmisi, mis tähendaks sisuliselt seda, et täitjariigil või täidesaatval riigil oleks teatavatel asjaoludel lisaks taotlevas riigis juba tagatud kaitsese suuremad võimalused asjaomaste isikute põhiõiguste kaitsmiseks. Parlament on aga pidanud neid järeleandmisi ebapiisavaks.

Muud esialgses kompromisspaketis sisalduvad lahendamata küsimused, mille puhul eesistujariik on kindel, et lahendusteni võidakse lõpuks jõuda üldise kompromissi osana, on järgmised:

- keeldumise põhjuste loetelu, mille puhul parlament soovib nõukogu esitatud põhjustele täiendavaid elemente lisada;
- see, millega on sisustatud õigus õiguskaitsevahendile taotlevas riigis ning täitjariigis või täidesaatvas riigis;
- see, millega on sisustatud isiku õigus saada teavet selle kohta, et tehtud on määrus, millega taotletakse tema andmeid, ja millised andmed saadi, eeskätt aga selle kohta, millises menetluse etapis selline õigus tekib.

Kokkuvõte

Eesistujariik märgib, et nõukogu on pakkunud, et on valmis tegema parlamendile kokkuleppe saavutamiseks olulisi järeleandmisi, jäädes samas kindlaks mõningatele üldise lähenemisviisi põhielementidele, eelkõige nn elukohakriteeriumile, mis tagaks, et juhtudel, kui isik, kelle andmeid taotletakse, elab taotleva riigi territooriumil, ei ole täitjariigi või täidesaatva riigi teavitamine vajalik. Seni ei ole parlament neid järeleandmisi piisavaks pidanud.

Vaatamata parlamendi pakutud järeleandmistele leiab eesistujariik, et mõlemad pooled peavad tegema täiendavaid jõupingutusi, et saavutada selle väga olulise ettepaneku osas kompromiss. Selle kompromissi hinnaks ei tohi aga olla tasakaalustamata ja ebatõhus vahend, mis piiraks oluliselt vastastikuse usalduse põhimõtte praktilist kohaldamist liikmesriikide vahel selles valdkonnas. Eesistujariigi hinnangul just nii juhtukski, kui teatavad parlamendi ettepanekud lisataks määruse lõplikku teksti.

On ülioluline, et kõnealune määrus lähituleviku vastus võetaks ja rakendataks. Eesistujariik on veendunud, et see on endiselt võimalik, kui seadusandjad jätkavad jõupingutusi, et leida kõigile seni lahendamata küsimustele läbirääkimiste käigus loodud koostööaltis õhkkonnas toimivad lahendused.
